

รางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ตามโครงการอนุรักษ์ป่า ป่ารักชุมชน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๗

ป่าชุมชนบ้านแม่กิดหลวง
หมู่ที่ ๑ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

โครงการ “คนรักป่า ป่ารักชุมชน”

กรมป่าไม้

RATCH

RATCHABURI
ELECTRICITY GENERATING
HOLDING PCL.

ป่าชุมชนรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ ตามโครงการอนุรักษ์ป่า ป่ารักชุมชน ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๗

๑. ชื่อป่าชุมชน ป่าชุมชนแม่กีดหลวง

ที่ตั้ง บ้านแม่กีดหลวง หมู่ที่ ๑ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เดิมเป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนแห่งชาติละเมา และภายหลังได้รับการจัดตั้งให้เป็นป่าชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นมา มีเนื้อที่ทั้งหมด ๕,๒๕๐ ไร่ ครอบคลุมเนื้อที่ ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่กีดหลวง บ้านแม่กีดใหม่ บ้านไทยสามัคคี บ้านใหม่ริมเมย บ้านใหม่พัฒนา และบ้านแม่กีดใหม่ตอนสว่างโดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโครงการป่าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งไม้ใช้สอยสำหรับชุมชน เป็นแหล่งอาหารป่าใช้บริโภคในครัวเรือนของชุมชน แหล่งศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน

๒. ข้อมูลด้านทรัพยากรป่าไม้

๒.๑ อาณาเขตพื้นที่ป่าชุมชน

ด้านทิศเหนือ	จด	ป่าสงวนแห่งชาติแม่ละเมา
ด้านทิศตะวันตก	จด	ห้วยแม่ปะ ห้วยน้ำดิบ
ด้านทิศใต้	จด	ห้วยแม่ปะ ป่าสงวนแห่งชาติแม่ละเมา
ด้านทิศตะวันออก	จด	ที่ทำกินราษฎร

๒.๒ สภาพนิเวศวิทยาป่าไม้

ป่าชุมชนแม่กีดหลวงเป็นภูเขาสูงชัน ลักษณะป่าดงดิบและป่าเบญจพรรณ มีร่องห้วยเป็นป่าดิบชื้น มีขุนห้วย และลำห้วยที่มีน้ำไหลตลอดปี มี ห้วยขุนน ห้วยแม่ปะ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร มีถ้ำอยู่ ๔ แห่ง คือ ถ้ำโขง และ ถ้ำเสือ ถ้ำก๊วป่าไฟ ถ้ำพระเจ้าแก้ว

สภาพป่า อุดมสมบูรณ์ มีพรรณไม้นานาชนิด สัตว์ป่าขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ เช่น ไก่ป่า นก กระรอก ตะกวด กิ้งก่าบิน หมี หมูป่า เก้ง

๑. ป่าห้วยขุนน หมู่ที่ ๙ บ้านไทยสามัคคี
๒. ป่าขุนห้วยแม่กีดหลวง หมู่ที่ ๑ บ้านแม่กีดหลวง
๓. ป่าขุนห้วยสัมปอຍ หมู่ที่ ๑๒ บ้านใหม่พัฒนา

๒.๓ จุดเด่นของป่าชุมชนแม่กี้ดหลวง

ป่าชุมชนแม่กี้ดหลวง เกิดขึ้นได้จากแนวคิดของท่านพระครูบาบุญไชย เกจิอาจารย์ชื่อดังเทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำเมย อดีตเจ้าอาวาสวัดมาตานุสรณ์ “ป่าฟื้นฟูสุดท้าย เป็นเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงคนแม่กี้ดหลวง” ได้ร่วมคนสร้างจิตสำนึกให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจของคนแม่กี้ดหลวงทั้ง ๖ หมู่บ้านช่วยกันป้องกันดูแลรักษาป่าฟื้นฟูสุดท้าย พร้อมกันต่อต้านการบุกรุกทำลายป่าของคนในชุมชน พื้นที่ตำบลใกล้เคียงพร้อมต่อต้านผู้มีอิทธิพล นักธุรกิจ ไม่ยอมให้มีการถางป่า และมีรูปแบบการดำเนินการในลักษณะของคณะกรรมการ ผ่านการประชาคม มีวาระในการดำเนินงาน มีการปลูกจิตสำนึกประชาชนและเยาวชนดูแลป่าชุมชน มีแนวทางการดูแลและรักษาป่าและกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติและบทกำหนดโทษ มีความรักความสามัคคี มีการทำแผนงาน/โครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นๆ เช่น สสส. ธกส. อำเภอมะสอ ดงคราญเอกชน อบต.แม่กาษา ระดมทุนเพื่อใช้ในการดูแลป่าชุมชน และพัฒนาให้เป็นป่าแห่งการเรียนรู้ ป่าชุมชนนั้นมีความโดดเด่นมากมาย เช่น การจัดการดูแลรักษาป่าต้นน้ำเพื่อให้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปีการร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรภาคเอกชน และภาครัฐ และที่เด่นๆก็คือ

๑) พิธีสืบชะตาป่าเป็นประเพณีสืบชะตาป่าที่ป่าชุมชนบ้านแม่กี้ดหลวงได้ริเริ่มมาตั้งแต่ว่านพระครูบาบุญไชย กาญจน เพื่อให้คนรุ่นหลังนั้นยังคงมีแนวคิดที่จะรักษาป่าต้นน้ำเอาไว้เพื่อให้เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติและเป็นแหล่งศึกษาทางธรรมชาติของคนรุ่นต่อไป ส่วนพิธีการสืบชะตาป่าก็จะคล้ายกับการสืบชะตาป่าทั่วไปแต่จะแตกต่างกันที่การใช้ ผ้าในการผูกต้นไม้ที่อื่นจะใช้ผ้าสีเหลืองแต่ที่ชุมชนแม่กี้ดหลวงนี้ใช้ผ้าสี ๓ สี แทนซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อในอดีตในช่วงแรกที่เคยผูกด้วยผ้าเหลืองแล้วปรากฏเหตุการณ์ไม่ปกติแก่คนในหมู่บ้าน และชาวบ้านก็เชื่อว่าเจ้าป่าเจ้าเขาดังไม่พอใจของคนในชุมชนก็เลยหันมาใช้ผ้า ๓ สีแทน

๒) จุดเด่นที่น่าตื่นตาตื่นใจสำหรับคนที่เข้าไปในป่าชุมชนที่นี่คือการบริการรถที่จะนำท่านเข้าสู่ป่าชุมชนโดยเป็นรถทั้งหมดเป็นรถของชาวบ้านที่มีส่วนในการช่วยกันรักษาป่าแห่งนี้

๓) ในป่าชุมชนแม่กั๊ดหลวงนี้เป็นที่ป่าอุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งซึ่งมีน้ำตกอยู่ภายในตัวที่สวยงามแห่งหนึ่งที่ต้องมาชมกันนะครับ

๔) กิจกรรมที่ทำกันทุกปีของป่าชุมชนแม่กาษา คือ การปลูกป่าซึ่งมีหน่วยงานต่างๆที่เข้าร่วมกิจกรรม

๕) ต้นยางที่ใหญ่ทั้ง ๓ ต้นที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ต้นยาง ๓ พี่น้อง ที่มีขนาดใหญ่พอสมควร

๖) ต้นมะเดื่อชุมพรขนาดใหญ่ ๒๓ คนโอบ

๓) เป็นหมู่บ้านที่ได้รางวัลป่าชุมชนป่าชุมชนตัวอย่างของจังหวัดตาก และรางวัลอื่นๆอีกมากมาย

๓. ข้อมูลด้านการจัดการป่าชุมชน

ป่าชุมชนแม่กีดหลวง มีเนื้อที่ป่า ๕,๒๕๐ ไร่ ได้รับอนุมัติจากโครงการจากกรมป่าไม้จังหวัดตากให้เป็นป่าชุมชน ในวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕

๓.๑ คณะกรรมการป่าชุมชนแม่กีดหลวง

๑. นายพนม นามผาญ	ผู้ใหญ่บ้านแม่กีดหลวง	ประธานป่าชุมชน
๒. นายนพพร อุปรี	ผู้ใหญ่บ้านแม่กีดใหม่พัฒนา	รองประธานป่าชุมชน
๓. นายภิรมย์ สารชัด	ผู้ใหญ่บ้านไทยสามัคคี	รองประธานป่าชุมชน
๔. นายจักรี บุญศรี	ผู้ใหญ่บ้านแม่กีดใหม่ริมเมย	กรรมการป่าชุมชน
๕. นางสุพรรณ ปันสีคำ	ประธานแม่บ้าน	กรรมการที่ปรึกษา
๖. นายบัญญัติ ปัญญา	ผู้ใหญ่บ้านดอนสว่าง	กรรมการป่าชุมชน
๗. นายชุมพล ก้อนอิน	ผู้ใหญ่บ้านแม่กีดใหม่	กรรมการป่าชุมชน
๘. นายชาญชัย กุลฤทธิชัย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/อสม.	เลขานุการป่าชุมชน
๙. นายลำโตน ขุนพลกาวาท	อสม.	ปฎิคมป่าชุมชน
๑๐. นายชุม นามผาน	ผู้สูงอายุ	กรรมการป่าชุมชน
๑๑. นางอัญญา กุลฤทธิชัย	อบต.แม่กาษา	เหรัญญิกป่าชุมชน
๑๑. นายถนอม สอนไ	ประธาน ทสม.ระดับจังหวัด	กรรมการที่ปรึกษา
๑๒. นายปราริชาติ เขียวละอ่อน	ผอ.รพ.สต.แม่กีดหลวง	กรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการฝ่ายสงฆ์

๑. พระครูเมธากิจโกศล	เจ้าอาวาสวัดไทยสามัคคี	เจ้าคณะตำบลแม่กาษา
๒. ครูบาเงิน	เจ้าอาวาสวัดมาตานุสรณ์	
๓. ครูบาตา	เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิต	

ผังคณะกรรมการป่าชุมชนแม่กั๊ดหลวง

นายพนม นามผาน
ประธานป่าชุมชนแม่กั๊ดหลวง

นายนพพร อุปรี
รองประธาน

นายภิรมย์ สารซัด
รองประธาน

นายจักรี บุญศรี
กรรมการ

นายชุมพล ก้อนอิน
กรรมการ

นายบัญชา ปัญญา
กรรมการ

นายชาญชัย กุลฤทธิชัย
กรรมการ

นายถนอม สอนไ
กรรมการที่ปรึกษา

นายปราชาติ เชี่ยวฉะอัน
กรรมการที่ปรึกษา

นางอัญชนา กุลฤทธิชัย
เหรัญญิก

นายลำโตน ชุนพลกาวาท
ปฎิคม

นางสุพรรณ ปันสีคำ
กรรมการที่ปรึกษา

๓.๒ ประวัติความเป็นมาในการจัดการป่าชุมชนแม่กีดหลวง

ป่าชุมชนแม่กีดหลวง พลังแห่งศรัทธา
เกจิอาจารย์ชื่อดัง เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำเมย

ท่านพระครูบากัญไชย กาญจน

ประวัติ

ป่าชุมชนแม่กีดหลวงได้ริเริ่มมาโดยท่านพระครูบากัญไชย กาญจน ผู้มีบทบาทสำคัญในการนำชาวบ้านร่วมกันพัฒนาชุมชนและช่วยกันดูแลรักษาป่ารักษาแหล่งน้ำของชุมชนโดยครูบากัญไชย กาญจน ได้เล็งเห็นว่าในป่าชุมชนถูกทำลายไปมาก จึงหาวิธีที่จะอนุรักษ์ป่าให้สมบูรณ์เพื่อการอนุรักษ์ต้นไม้ ป่าต้นน้ำลำธารให้คงสภาพป่าดั้งเดิม จึงนำพิธีกรรมทางศาสนาขึ้นมาเพื่อให้ชาวบ้านเกรงขามในพิธีกรรม และไม่ทำลายป่าเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ไปถึงชั่วลูกชั่วหลาน

น้ำตกห้วยขนุน

ข้อมูลทั่วไป

ป่าชุมชนบ้านแม่กั๊ดหลวง ตั้งอยู่ที่ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สวด จังหวัดตากเดิมเป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนแห่งชาติละเมา และภายหลังได้รับการจัดตั้งให้เป็นป่าชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้นมา มีเนื้อที่ทั้งหมด ๕,๒๕๐ ไร่ ครอบคลุมเนื้อที่ ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่กั๊ดหลวง บ้านแม่กั๊ดใหม่ บ้านไทยสามัคคี บ้านใหม่ริมเมย บ้านใหม่พัฒนา และบ้านแม่กั๊ดใหม่ดอนสว่างโดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโครงการป่าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งไม้ใช้สอยสำหรับชุมชนเป็นแหล่งอาหารป่าใช้บริโภคในครัวเรือนของชุมชนแหล่งศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน

๓.๓ อาหารและประโยชน์จากป่าชุมชนแม่กั๊ดหลวง ปี ๒๕๕๖

๑. เป็นแหล่งต้นน้ำ และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน
๒. เป็นห้องเรียน แหล่งศึกษาธรรมชาติของนักเรียน นักศึกษาและประชาชน

๓. เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า

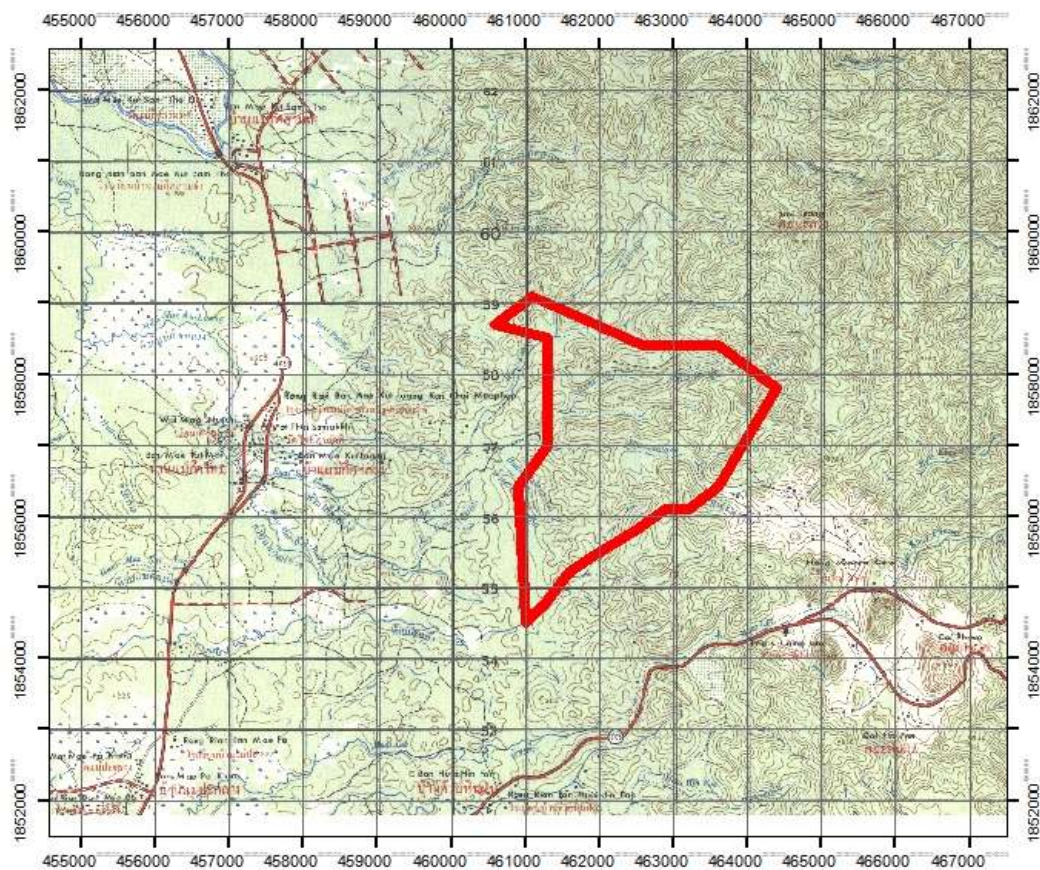
๔. เป็นแหล่งอาหาร

๕. เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

รายชื่ออาหารจากป่า	จำนวน (กิโลกรัม)	ราคา (กิโลกรัม/บาท)	รวมเงิน
ผักกูด	๕๐	๑๐	๕๐๐
ผักหนาม	๕๐	๑๐	๕๐๐
ผักลิ้นแล่น	๒๐	๑๐	๒๐๐
ผักชะอม	๔๐	๔๐	๑,๖๐๐
กระเทียม	๒๐	๑๐	๒๐๐
ผักกระดอม	๒๐	๑๐	๒๐๐
ดอกกะเจียว	๑๐	๒๐	๒๐๐
ผักบอนเตา	๑๐	๒๐	๒๐๐
เห็ดโคน	๕๐	๒๐๐	๑๐,๐๐๐
หอยวกกล้วยป่า	๕๐๐ ท่อน	๑๐	๕,๐๐๐
หัวปลี	๑๐๐ หัว	๕	๕๐๐
ยอดสามสิบ	๒๐	๖๐	๑,๒๐๐
ดอกก้าน	๕๐๐	๒๐	๑๐,๐๐๐
น้ำผึ้ง	๔๐ ขวด	๒๐๐	๘,๐๐๐
น้ำมัน	๒๐ ขวด	๒๐๐	๔,๐๐๐

๔. พื้นที่แนวเขตป่า

ป่าชุมชนบ้านแม่กุดหลวง

กระบวนการพัฒนาดูแลป่าชุมชน ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ – ปัจจุบัน (๑๕ ปี)

เริ่มต้น แนวคิดท่านพระครูบากัญไชย “ ป่าฟื้นสุดท้าย ”

ระยะที่ ๒ ปัญหาป่าไม้ถูกทำลาย แหล่งน้ำขาดแคลน

ระยะที่ ๓ สภาตำบลแม่กาษา อบต.แม่กาษา

ระยะที่ ๔ องค์กรเอกชน SIF

ระยะที่ ๕ เยาวชนอาสาอนุรักษ์ป่าชุมชน

ระยะที่ ๖ ประชาคมในชุมชนเพื่อหาแนวทางแก้ไขกระบวนการดูแลป่าโดยชุมชน

ระยะที่ ๗ การฟื้นฟู การเฝ้าระวังและรักษาป่าอย่างยั่งยืน
โดยความรักความสามัคคี ประเพณีและวัฒนธรรม

ผลงานดีเด่น ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์ป่าชุมชนแม่กีดหลวง ๕,๒๕๐ ไร่ ใช้แนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดย
กระบวนการมีส่วนร่วม ๔ ด้าน

1. การป้องกัน
2. การใช้ประโยชน์
3. การบำรุงรักษา
4. การฟื้นฟูสภาพ

ภาพกิจกรรม ผลการดำเนินการจัดการประชุมชนด้านการมีส่วนร่วม

การประชาคมหมู่บ้าน

การวางแผนกลยุทธ์

ภาพกิจกรรม การจัดการประชุมชนด้านการป้องกัน

คณะกรรมการตรวจเยี่ยมป่า

ทำแนวเขตป่าชุมชน

ทำแนวกันไฟ

ภาพกิจกรรม การจัดการประชุมชนด้านการใช้ประโยชน์

การใช้น้ำอย่างประหยัด ปลูกจิตสำนึก

การทำฝายชะลอ

ภาพกิจกรรม การจัดการประชุมชนด้านการบำรุงรักษา

ต้นมะเดื่อชุมพร ขนาด ๒๓ คนโอบ

เยาวชนอาสาอนุรักษ์พิทักษ์สิ่งแวดล้อม

ภาพกิจกรรม การจัดการประชุมชนด้านการฟื้นฟูสภาพ

การทำบุญสืบชะตาป่า

การปลูกรักษาทดแทน

การสร้างศาลาประชุมชนเพื่อเป็นจุดตรวจเวรยามในป่าและใช้ทำกิจกรรมปลูกจิตสำนึกการดูแลป่า

การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ

การจัดการสิ่งแวดล้อม (คว้นพิษ คว้นไฟจากการเผาป่า)

อาหารและประโยชน์ที่ได้จากป่าชุมชน

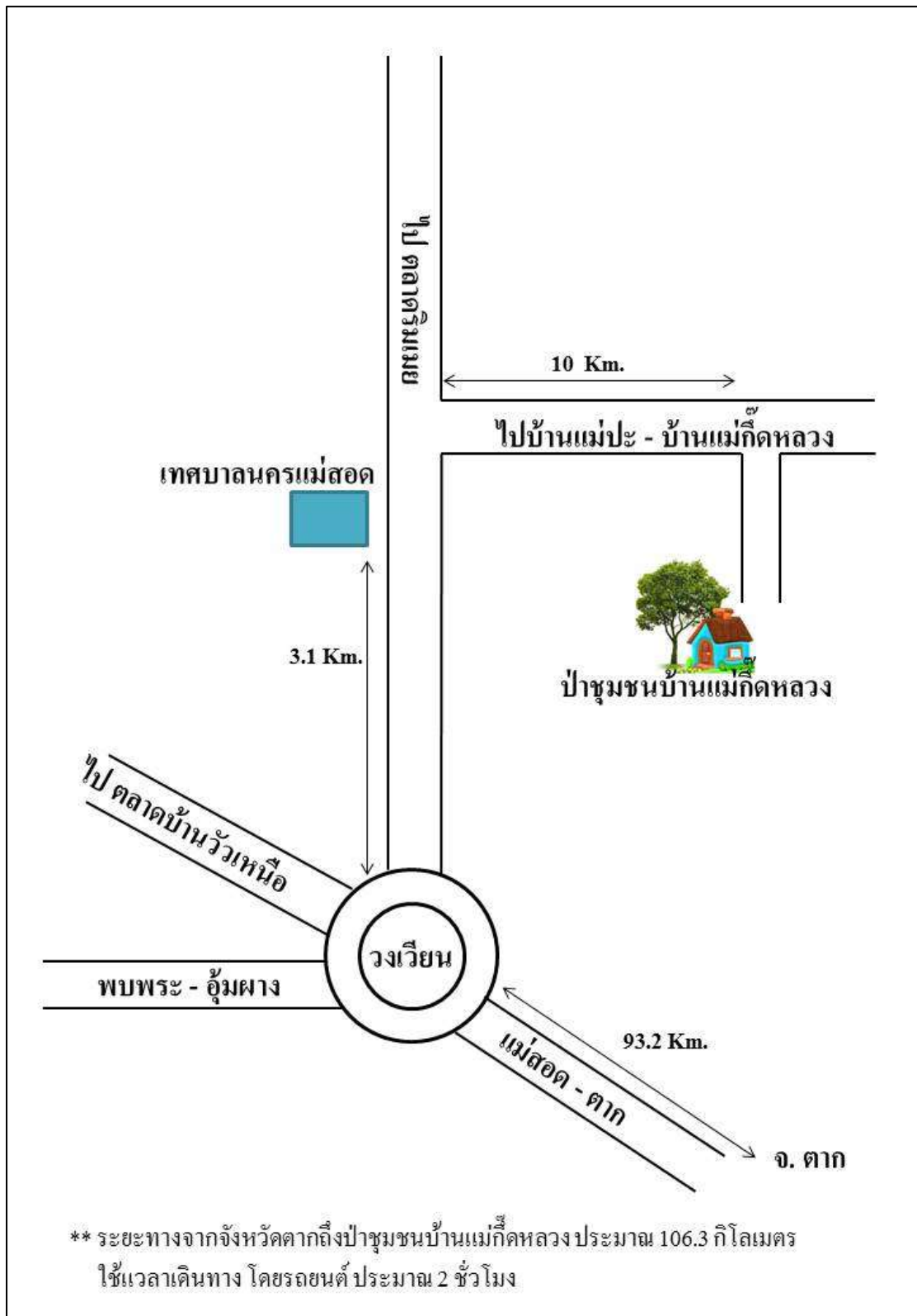
ผลงานการให้บริการ ด้านการอบสมุนไพรในหมู่บ้าน

สรุปผลงานการให้บริการ อบสมุนไพร

ปี พ.ศ. 2551	จำนวน 263 คน
ปี พ.ศ. 2552	จำนวน 325 คน
ปี พ.ศ. 2553	จำนวน 271 คน
ปี พ.ศ. 2554	จำนวน 330 คน
ปี พ.ศ. 2555	จำนวน 250 คน
ปี พ.ศ. 2556	จำนวน 300 คน

แผนที่สังเขปแสดงพื้นที่ป่าชุมชนบ้านแม่กั๊ดหลวง
หมู่ที่ ๑ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

โครงการ “คนรักป่า ป่ารักชุมชน”

หมายถึง จุดเริ่มต้นแห่งรอยยิ้มและความสุข ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการที่สรรค์สร้างรอยยิ้มให้แก่สังคมและสิ่งแวดล้อม กระตุ้นจิตสำนึกของชุมชนให้เกิดความรู้สึกรักอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เพื่อสร้างสมดุลให้ธรรมชาติทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมคงอยู่อย่างยั่งยืน

RATCH

